

ДОКЛАДЪТ Е
ИЗГОТВЕН В
СЪТРУДНИЧЕСТВО С:

ZSL
Zoological
Society
of London

ДОКЛАД ЖИВА ПЛАНЕТА 2026

Наука на надеждата

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП

Ребека Шоу (WWF - Глобална наука): Главен редактор
Кимбърли Марчант (WWF - Глобална наука): Управляващ редактор
Кейт Кук (WWF International): Ръководител на проекта
Аманда Кегу (WWF - Глобална наука): Проектен мениджър
Кейти Гоу (WWF International): Ръководител комуникации
Кейт Грейвс (WWF - Глобална наука): Продуктов мениджър
Ема Акърли (WWF International): Комуникационен мениджър
Алекс Батка (WWF - Глобална наука): Редакционен мениджър
Саманта Ченг (WWF - Глобална наука): Ръководител на доказателствата
Дейзи Халиуел и Хана Пулестън (Зоологическо дружество Лондон),
Каруна Паудел и Дина Раския (WWF - Глобална наука): Редакционна и аналитична подкрепа
Барни Джефрис: Писател и редактор
Weirdesign: Графичен дизайн

УПРАВИТЕЛЕН КОМИТЕТ

Майк Барет (WWF - Великобритания), Лидия Гаскел (WWF International),
Ефраим Гомес (WWF International), Мелани Жанин (WWF International),
Ангу Ангу Кенет (Горски хъб на WWF за басейна на река Конго), Тибо Ледек (WWF Виетнам), Ирина Монтенегро (Звено за националните офиси на WWF), Ребека Шоу (WWF - Глобална наука), Дауди Сумба (WWF International) и Джеф Уордън (WWF International)

АВТОРИ

Майк Барет (WWF - Великобритания), Гуидо Брукховен (WWF International), Стюарт Чапман (Инициатива на WWF за опазване на тигрите), Дийн Купър (WWF International), Стефани Дейнет (Зоологическо дружество Лондон), Андрю Дойц (WWF - САЩ), Робин Фрийман (Зоологическо дружество Лондон), Франциска Гауп (Университет Оснабрюк), Сара Глейзър (WWF - САЩ), Брент Локен (WWF - Глобална наука), Кристин Мадън (Програма на WWF за Кораловия триъгълник), Вишвани Махарадж (WWF - САЩ), Валентина Маркони (Зоологическо дружество Лондон), Луис Макрей (Зоологическо дружество Лондон), Робин Найдю (WWF - САЩ), Том Пауъл (Университет Ексетър), Дженифър Робъртс (Инициатива на WWF за опазване на тигрите), Кирстен Шуйт (WWF International), Ребека Шоу (WWF - Глобална наука), Стивън Р. Смит (Университет Ексетър) и Елиза Вашеран (WWF International)

ПРИНОС НА WWF

Този доклад е резултат от обширни консултации и принос на нашите колеги от цялата глобална мрежа на WWF. Служителите на WWF вложиха своя опит, знания и обратна връзка за създаването на „Жива планета 2026“. Изразяваме дълбоката си благодарност и уважение към техния безценен принос за този доклад.

СПЕЦИАЛНИ БЛАГОДАРНОСТИ

Благодарни сме за ценния принос на нашите сътрудници от университета в Ексетър Том Пауъл и Стивън Смит.
Бихме искали също така да благодарим на Нийл Бърджес (UNEP-WCMC), Сесил Хаверкамп (Nature Action Tracker), Е. Дж. Милнър-Гъланд (Оксфордски университет).
Благодарим и на рецензентите: Стюарт Бътчарт (BirdLife International), Дейвид Кърник (ZSL), Адриана де Палма (Natural History Museum), Крейг Хилтън-Тейлър (IUCN), Сахил Ниджхаван (ZSL), Анди Първис (Natural History Museum), Йохан ду Тойт (ZSL).
Благодарим на екипите на Nature Impacts и Nature Action Tracker, чиято работа подпомогна разработването на Глава 5. Специални благодарности на Елена Хищенко (WWF International), Патриша Шеле (WWF International) и Луси Йънг (WWF - Великобритания) за приноса им към координацията и работните групи.
Бихме искали да благодарим на всички, които любезно предоставиха информация за Базата данни „Жива планета“ (www.livingplanetindex.org), и по-специално на онези, които подкрепиха събирането на данни през последните две години: Татяна Дикинс; за данните от Бразилия - Филипе Серано (Университет на Сао Пауло), Хелга Кореа Видержекер (WWF - Бразилия), Родриго Жорже, Елилдо Карвальо-младши, Бруно Санди и Марсело Мукира Рейс (Институт „Чико Мендес“ за опазване на биоразнообразието); за данните от Африка - Гитми Виджедаса и Сери Уебстър.

WWF

WWF е независима природозащитна организация с повече от 40 милиона последователи в цял свят и активна мрежа в над 100 страни. Мисията на WWF е да спре деградацията на природната среда и да изгради бъдеще, в което хората живеят в хармония с природата, чрез опазване на биоразнообразието, осигуряване на устойчиво използване на възобновяемите енергийни източници, както и с призив за намаляване на замърсяването и прекомерното потребление.

ИНСТИТУТ ПО ЗООЛОГИЯ (ЛОНДОНСКО ЗООЛОГИЧЕСКО ОБЩЕСТВО)

Основано през 1826 г., Лондонското зоологическо общество (ZSL) е международна природозащитна благотворителна организация, ръководена от науката и работеща за възстановяване на дивата природа във Великобритания и по света.

През 2026 г. организацията отбелязва своята 200-годишнина. За тези два века тя е допринесла за развитието на съвременната природозащитна наука, възстановяването на екосистеми и защитата на критично застрашени видове.

ZSL управлява индекса „Жива планета“ в сътрудничество с WWF.

ЦИТИРАНЕ НА ДОКЛАДА

WWF (2026). Доклад „Жива планета 2026 – Наука на надеждата“. WWF, Гланд, Швейцария.

Дизайн и инфографики: Weirdesign

ISBN: 978-2-88085-322-8

Living Planet Report® и *Living Planet Index®* са регистрирани търговски марки на WWF International.

ДОКЛАД ЖИВА ПЛАНЕТА 2026

Наука на надеждата

Кирстен Шуйт

Генерален директор на
WWF International

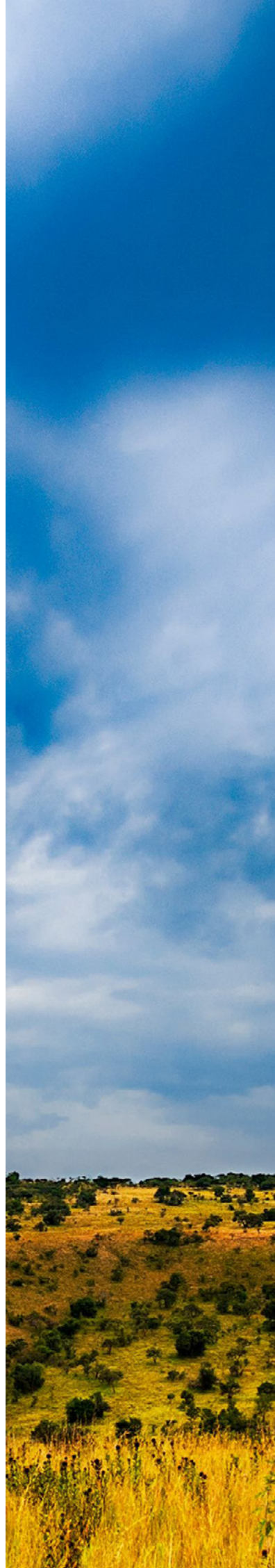
Послание на надеждата

Имаме невероятна възможност. Ако днес направим правилните избори, можем да изградим бъдеще, в което и хората, и природата процъфтяват. Но постигането на това бъдеще ще изисква трансформация със скорост и мащаб, каквито не сме виждали досега.

Данните, представени в доклада „Жива планета 2026“, са категорични: бурният икономически растеж ускорява загубата на природно богатство с безпрецедентни темпове. Обръщането на тази тенденция изисква промяна на цели системи – от производството на енергия и храна до начина, по който финансираме нашите икономики. Тази трансформация трябва да бъде амбициозна, но и да се случи по справедлив и приобщаващ начин.

Трайната промяна никога не е резултат от усилията на само един участник. Бизнесът, финансовите институции, местните общности, гражданското общество, правителствата и отделните хора имат своята роля. Необходими са съгласувани усилия и колективна работа, поддържани във времето.

Надеждата е мощен двигател на промяната. Докладът „Жива планета 2026“ разказва как благодарение именно на надеждата са възстановени животински видове и преобразени енергийни системи. Трябва да запазим този импулс и да го надградим, така че амбициите ни да съответстват на мащаба на предизвикателството.

От натиск към напредък

Повратната точка често се представя като момент на внезапна промяна. В действителност тя е резултат от натрупван с времето натиск, често невидим, докато не бъде преминат определен праг.

Напредъкът следва подобен модел и рядко се движи по права линия. Той се оформя постепенно – чрез постоянство и сътрудничество – докато онова, което някога е изглеждало несигурно, не започне да се случва.

Натискът, водещ до климатични промени и загуба на природа, остава значителен. Загубата и деградацията на местообитания, свръхексплоатацията и климатичните промени, дължащи се на начина, по който произвеждаме енергия и храна и финансираме икономиките си, продължават да заплашват дивите животни. Заедно те тласкат природните системи, от които зависим, все по-близо до лимита им.

Но това не е цялата история. Успоредно с този натиск се появява различна динамика – такава, която сочи към възможност.

Възстановяването на емблематични видове като тигрите, червения тон и зелената морска костенурка показва какво могат да постигнат устойчивите, координирани усилия във времето. Дългосрочният успех обаче зависи от справянето с първопричините за загубата на природа – чрез трансформиране на системите, които я причиняват.

Обнадеждаващо е, че напредъкът вече е в ход. Не навсякъде и не още в необходимия мащаб, но достатъчно, за да покаже, че промяната е възможна.

В енергийния сектор преход, смятан само преди десетилетие за далечна перспектива, вече набира скорост. Слънчевата енергия се превърна в най-евтиния източник на нова електроенергия в повечето държави, а електрическите превозни средства съставляваха една четвърт от продадените нови автомобили в света през 2024 г.

Тази промяна е резултат от десетилетия политики, иновации и съвместни усилия, положени много преди резултатите да станат видими в мащаб. Разпростирането на този напредък отвъд граници, сектори и общности е точно видът трансформация, която е необходима, така че действието на едно място да подсилва резултата на друго.

Промяната е в ход, но нейният път е все още неясен. Дали ранният напредък ще прерасне в нещо по-трайно, зависи от решенията, взети сега, и от темпото, с което ще бъдат осъществени.

Разполагаме със знанието и необходимите инструменти. Онова, което има значение сега, е нашата колективна решимост да действаме – заедно.

РЕЗЮМЕ

Всяко растение, животно, гъба и микроорганизъм на Земята е част от една обща жива система. Ние също.

Биологичното разнообразие – естественото разнообразие на живота на планетата във всичките му форми и взаимодействия – е това, което позволява на тази система да функционира.

Храната, която произвеждаме, съществува благодарение на опрашители и почвените микроорганизми, поддържащи плодородието на земеделските земи. Чистата питейна вода идва от добре съхранени водосборни басейни, а голяма част от лекарствата в аптеките произхождат от молекули, открити първоначално в растения, гъби или микроорганизми. Климатът, от който зависим, се регулира от горите, океаните, торфищата и тревните екосистеми. Дори икономиката ни е тясно преплетена с услугите, които природата предоставя – около половината от световния брутен вътрешен продукт, или приблизително 58 трилиона щатски долара през 2023 г., се генерира от дейности, свързани с природата по един или друг начин. Когато състоянието ѝ се влошава, се влошават и всички системи и блага, които зависят от нея.

Днес това влошаване се случва с безпрецедентни за човешката история темпове.

Индексът „Жива планета“ (Living Planet Index, LPI) измерва средната промяна в числеността на наблюдаваните популации на гръбначни животни по света – бозайници, птици, риби, влечуги и земноводни. Между 1970 г. и 2022 г. тези популации са намалели средно със 73%. Други показатели за биоразнообразие разкриват различни аспекти на същата картина. Индексът на Червения списък (Red List Index) на Международния съюз за защита на природата (IUCN) следи как се променя рискът от изчезване на видовете. Индексът за непокътнатост на биоразнообразието (Biodiversity Intactness Index) оценява каква част от изконното биоразнообразие на даден регион е запазена спрямо предииндустриалните условия. А данните за документираните изчезвания сочат, че видовете днес изчезват със скорост 100 или повече пъти по-висока от естествения темп отпреди появата на човека. Четирите показателя изследват биоразнообразието от различни гледни точки, но всички водят до едно и също заключение.

Глобалният LPI представлява средна стойност за света и затова не отразява местните особености. В някои региони дивата природа намалява много по-бързо, отколкото в други, докато определени видове и екосистеми остават стабилни или дори се възстановяват. Около половината от популациите в глобалния LPI са стабилни или нарастват – факт, който показва, че упадъкът не е неизбежен. Там, където хората са положили нужните усилия, природата е успяла да се възстанови.

Там, където хората са
положили нужните усилия,
природата е успяла да се
възстанови.

Обединяващите фактори бяха ясна цел, план, подлежащ на адаптация спрямо извлечените поуки, способността за действие и издръжливостта да продължиш напред дори когато работата стане трудна.

Природозащитата дава резултат и то в голям мащаб

Тигрите са един от най-ясните примери. През 2010 г. в дивата природа бяха останали едва около 3200 тигъра и изглеждаше, че видът неумолимо върви към изчезване. До 2025 г. популацията нарастна до около 5700 индивида – увеличение с над 70%. Атлантическият и тихоокеанският червен тон, които бяха на ръба на оцеляването след десетилетия на прекомерен риболов, се възстановиха дотолкова, че вече нито един от двата вида не се смята за застрашен. Популациите на южноафриканските слонове са стабилни или дори нарастват в много от местата, където местните общности управляват земята, която споделят с тях. През 2025 г. зелената морска костенурка стана първата морска костенурка, чийто статут е понижен от „застрашен“ на „незастрашен“ след 50 години природозащитна работа в над 80 държави.

Тези успехи отнеха десетилетия. Десетилетия, през които природозащитниците продължаваха да работят, без да знаят дали усилията им ще имат резултат – през политически пречки, съкращения на финансирането и дълги периоди, в които сякаш нищо видимо не се променя. Обединяващите фактори бяха ясна цел, план, подлежащ на адаптация спрямо извлечените поуки, способността за действие и издръжливостта да продължиш напред дори когато работата стане трудна. Психолозите наричат тази комбинация „надежда“.

Надеждата е процес

В природозащитата надеждата е процес, който поддържа хората ангажирани със сложни предизвикателства в продължение на дълги периоди от време. Тя има четири компонента. Първият е цел, свързана с нещо ценно за отделния човек или за цяла общност. Вторият е ясен път към тази цел – убедителен план, способен да се адаптира с промяната на условията и появата на нова информация. Третият е активност – убеждението, че собствените ти усилия имат значение. Четвъртият е издръжливост – способността да продължаваш напред, когато прогресът е в застой, и да намираш нови пътища, когато старите са прекъснати.

Тези четири елемента се преплитат и взаимно се подсилват. Когато това се случи между групи хора, общности, сектори и държави, надеждата придобива колективен характер. Колективната надежда е най-сигурният показател, с който разполагаме, за да предвидим дали ще настъпи промяна с широк обхват. Описаните по-горе успехи са плод именно на такава надежда, устойчиво прилагана във времето, а не на късмет или на усилията на няколко изключителни личности.

Фигура ES.1. Надеждата е нещо повече от чувство. Тя е процес, който води до промяна, когато целта, пътят към нейното постигане и активността работят в синхрон. А издръжливостта ни дава силата да продължим напред, когато по пътя ни възникнат препятствия.

Изгарянето на въглища, нефт и газ за хранене на домове, транспорт и промишленост генерира около три четвърти от парниковите газове, които водят до промените в климата. Те от своя страна вече са фактор за загубата на биоразнообразие във всяка екосистема на Земята.

Същият модел може да трансформира системите, причиняващи загубата на природа

Природозащитните успехи са реални и значими. Но те съществуват в контекста на системи, които водят до загуба на биоразнообразие и бутат в обратната посока. Тяхната разрушителна сила е голяма и нито една отделна популация или територия нямат шанс пред нея. Три системи носят отговорност за по-голямата част от щетите върху заобикалящия ни свят.

Първата е начинът, по който светът произвежда и използва енергия. Изгарянето на въглища, нефт и газ за хранене на домове, транспорт и промишленост генерира около три четвърти от парниковите газове, които водят до промените в климата. Те от своя страна вече са фактор за загубата на биоразнообразие във всяка екосистема на Земята.

Втората е производството и потреблението ни на храна. Земеделието е най-голямата единична причина за загуба и деградация на местообитания, водещият фактор за упадък на биоразнообразието, значителен източник на парникови емисии и все по-съществено допринася към ръста на болестите, свързани с храненето. Планетата ни вече е преминала пет от деветте „планетарни граници“, които учените използват, за да определят безопасните условия за функциониране на земната система, и хранителната система носи отговорност за по-голямата част от този натиск. Същевременно, тя не успява да изпълни основната си цел – да изхранва хората. Повече от 673 милиона души страдат от недохранване, а над един милиард – от затлъстяване.

Третата е финансовата система. Разпределението на капитала – решенията кои отрасли получават инвестиции и кои не – определя кои дейности ще растат и кои ще намаляват. През 2023 г. около 7,3 трилиона щатски долара са насочени към дейности, вредни за природата, докато само 220 милиарда долара са отишли за дейности, които я опазват или възстановяват. Докато това съотношение не се промени, основните причини за загубата на биоразнообразие ще продължат да получават финансиране.

Природозащитата сама по себе си не може да промени резултата от действието на тези три системи. Но надеждата – същата надежда, довела до възстановяването на тигрите, рибата тон, слоновете и морските костенурки, базирана на ясни цели, убедителни пътища, активност и издръжливост и споделяна от достатъчно хора за достатъчно време – може. Когато стратегически, целенасочени и последователни усилия бъдат приложени по правилния начин, промяната в дори една устойчива система може да премине от бавна и колеблива към бърза и устойчива. Учените наричат този вид преход „положителна повратна точка“.

Положителни повратни точки

Трансформирането на системи от такъв мащаб може да изглежда невъзможно. Инфраструктурата, регулациите, пазарите и навиците, които ги поддържат, са сериозни. Зад тях стоят десетилетия инерция.

Но сложните системи не се променят линейно. Под повърхността може да се натрупва натиск с години, без да изглежда, че нещо се случва. После се преминава определен праг и промяната рязко се ускорява. Обикновено за повратни точки се говори в негативен смисъл: колапсът на кораловите рифове, затруднението на Амазонската джунгла да поглъща въглерод. Но същата динамика може да проработи и в обратната посока. Това е положителна повратна точка – моментът, в който системата преминава към по-здравословно състояние. И изведнъж промяната става по-бърза, по-евтина и по-трудна за обръщане.

Енергийният преход показва това в реално време. Преди двадесет години слънчевата енергия беше нишова технология, използвана предимно в сателити и джобни калкулатори. Днес тя е най-евтиният източник на електроенергия в повечето държави. Глобалният соларен капацитет се удвоява на всеки три години. През 2024 г. електрическите автомобили съставляваха над 25% от продадените нови коли в света. А употребата на въглища намалява в много от най-богатите икономики.

Нищо от това не беше гарантирано в началото. Бяха нужни 50 години политическа подкрепа, неуспешни опити и търпение, преди икономическата логика да се промени. Но сега промяната се подхранва сама. Глобалната енергийна система е преминала положителна повратна точка. Навлязла е във фаза на ускорение – възобновяемите технологии изместват изкопаемите горива с темп, който малцина биха предвидили само преди десетилетие.

Пътят дотук не беше гладък. И пътят напред няма да бъде такъв. Всяка фаза от прехода срещаше съпротива – от индустрии и политически интереси, чиято власт е застрашена. През последните години тази съпротива се засилва в някои части на света. Но това е нормална част от процеса на трансформация. Означава, че промяната вече е достатъчно осезаема, за да има значение. Преминаването през тази фаза изисква издръжливост, готовност за адаптация и решимост да продължим напред.

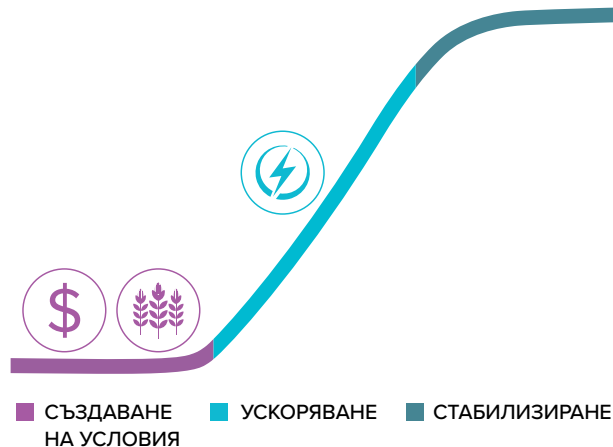
Всяка фаза от енергийния преход срещаше съпротива – от индустрии и политически интереси, чиято власт е застрашена.

Прогресът изглежда бавен, защото видимите резултати тепърва предстоят. Но именно в тази фаза се полагат основите за бъдещото ускорение. Точно сега ангажираността има най-голямо значение.

Хранителната и финансовата индустрии се намират в по-ранен етап. Те са в това, което учените наричат „подготвителна фаза” – времето, в което се тестват идеи, изграждат се политики и се формират коалиции. Прогресът изглежда бавен, защото видимите резултати тепърва предстоят. Но именно в тази фаза се полагат основите за бъдещото ускорение. Точно сега ангажираността има най-голямо значение.

Лостовите, нужни за преобръщане на тези системи, вече са известни. В хранителната индустрия приоритетите са природосъобразно производство, здравословно и устойчиво хранене и намаляване на разхищението на храна. Във финансовата индустрия приоритетите са създаване на регулаторна сигурност, задължаване на институциите да третират природата и климата като реални финансови рискове, спиране на инвестициите в дейности, вредни за природата, и закриване на годишния дефицит от около 942 милиарда щатски долара за финансиране на биоразнообразието. Нищо от това не изисква технология, която не съществува. Изисква решения – и постоянство да продължаваме да ги вземаме дори в периодите, когато резултатите все още не се виждат.

Мащабът на финансовите потоци, вливани в погрешните места, показва колко пространство има за промяна. Около 470 милиарда долара годишно се изразходват в световен мащаб за земеделски субсидии, които причиняват екологични щети, а около 7 трилиона долара подкрепят изкопаемите горива. Пренасочването дори на част от тези потоци би променило икономическата логика на цялата трансформация.

Фигура ES.2. Фази на динамиката на пречупване (S-крива). По протежение на S-кривата положителните процеси на трансформация преминават през три основни етапа: създаване на условия; ускоряване; стабилизиране. В момента енергийният сектор се намира във фазата на ускоряване, докато хранителната и финансовата индустрии все още са във фазата на създаване на условия.

Справедливостта е част от процеса

Масщабна промяна като тази на енергийната, хранителната и финансовата индустрии означава преразпределяне на разходи, ползи, работни места и политическо влияние. Начинът, по който се управлява това преразпределение, определя дали трансформацията ще успее, или ще се провали. Хората, най-силно засегнати от загубата на природа, и хората, най-силно засегнати от усилията да се справим с нея, често са едни и същи – и обикновено разполагат с най-малко власт да влияят върху резултата. Сред тях са дребните земеделски стопани и рибари, работниците в отрасли, които предстои да преминат през преход, домакинствата с ниски доходи, които първи ще усетят промените в цените на храната и енергията, и коренното население и местните общности, които стопанисват голяма част от най-богатите на биоразнообразие земи и води по света.

Тези общности не са просто заинтересовани страни, консултирани в края на процеса. Те са ключови за това дали процесът изобщо ще проработи. Данните от целия свят са категорични: резултатите от природозащитните усилия са по-добри там, където коренното население и местните общности имат законно признати права и реална власт над земите и водите, които управляват. Загубата на гори е значително по-ниска в територии, управлявани от коренното население. Рибните запаси се възстановяват по-бързо, когато местните рибарски общности участват в разработването и прилагането на защитните мерки. Когато хората най-близо до земята и водата са част от вземането на решения, резултатите обикновено са по-дълготрайни.

Същата логика важи и за по-широката трансформация. Работниците, чиито доходи зависят от изкопаемите горива, се нуждаят от реални възможности за нова заетост – преквалификация, социална защита и инвестиции в засегнатите региони, а не абстрактни обещания. Земеделските стопани, преминаващи към природосъобразни практики, се нуждаят от достъп до финансиране, техническа подкрепа и пазари, които ще изкупуват произведеното от тях. Богатите държави, отличаващи се с прекомерно потребление, трябва да поемат отговорност за екологичните щети, причинени от него в държавите, от които внасят консумативи – не само за случващото се на собствената им територия. Ползите от новите отрасли, работни места и инвестиции трябва да достигат до местата и хората, които са най-засегнати от промяната.

Когато преходът облагодетелства хората с ресурси и ощетява тези без, подкрепата за промяна изчезва. Засегнатите често се оказват в позицията да защитават именно системите, от които трябва да се откажем. Доколко една трансформация е справедлива се определя от това дали тя ще устои във времето, или ще рухне под натиск.

Когато хората най-близо до земята и водата са част от вземането на решения, резултатите обикновено са по-дълготрайни.

Общественоангажиран подход със срок 2030 г.

През 2022 г. почти всички държави в света се съгласиха на обща рамка за спиране и обръщане на загубата на биоразнообразие до 2030 г., така че до 2050 г. да живеем в свят, в който хора и природа са в хармония помежду си. Става въпрос за Глобалната рамка за биоразнообразие Кунмин-Монреал – най-координираният ангажимент към природата, поеман досега. Тя определя ясни цели и структура за сътрудничество, но предприятиите досега действия все още не са в мащаба, необходим за постигане на целта. Три неща трябва да се променят.

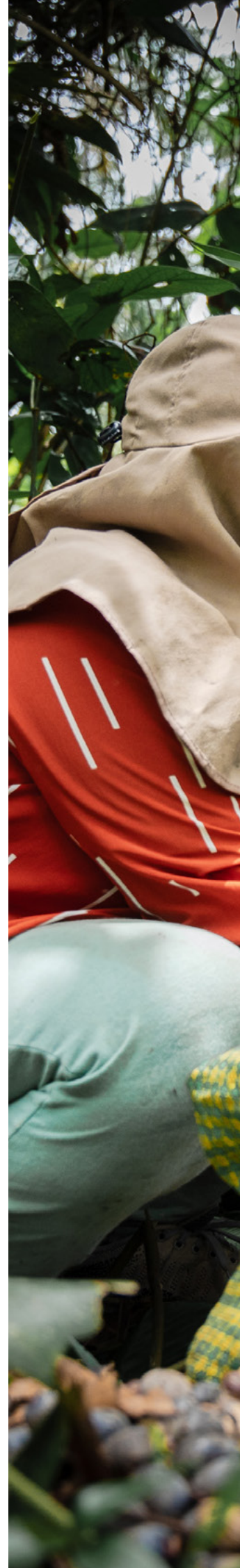
Първо, държавите трябва да поемат ангажименти, съответстващи на глобалното им въздействие, а не само на онова, което е политически удобно у дома. Страна, чието потребление води до обезлесяване, изчерпване на водните ресурси или загуба на видове в други части на света, трябва да поеме отговорност за това. А страна, стопанисваща едни от най-богатите на биоразнообразие територии, се нуждае от финансиране и подкрепа, отразяващи глобалната стойност на природното ѝ богатство.

Второ, правителствата трябва да използват инструментите, с които само те разполагат, за да създадат условията, при които положителните повратни точки стават възможни. Повечето участници в икономиката не могат да се движат с необходимата скорост без сигурността, която осигурява държавната политика. Финансовата система е ясен пример. Банка, която самостоятелно реши да спре да финансира дейности, вредни за природата, ще е ощетена спрямо конкуренти, които не са направили същото – и това наказание за „първия смел ход“ държи целия сектор заключен във финансиране на статуквото. Когато правителствата, централните банки и финансовите регулатори изискват от всички институции да оценяват и оповестяват как техните кредити и инвестиции влияят на природата и климата, капиталът може да започне да се насочва адекватно към устойчиви дейности. Същата логика важи за енергетиката и хранителната индустрия, където реформата на субсидиите, публичните обществени поръчки, данъчната политика и ясната дългосрочна регулация са инструментите, чрез които правителствата превръщат подготвителната фаза в ускорение. Без тях дори най-отдадените бизнеси, инвеститори и общности не могат да действат достатъчно бързо.

Правителствата не могат да постигнат трансформацията сами. Общественоангажираният подход означава, че всеки, който има способността да влияе върху резултатите, използва наличния си потенциал. Бизнесът променя какво произвежда. Инвеститорите променят къде инвестират. Регионалните и местните власти оформят градовете и районите, в които живее по-голямата част от хората. Организациите на гражданското общество търсят отговорност от институциите и изграждат обществена подкрепа за промяна. Коренното население и местните общности упражняват власт над земите и водите, които стопанисват. Най-трайният напредък идва от коалиции, които успяват да поддържат тези обединени усилия дори в трудни моменти.

Не всяко действие ще бъде подкрепено от всяко правителство, а някои не могат да чакат многостранно съгласие. Част от най-значимия напредък днес идва от коалиции на държави, действащи заедно там, където глобалните процеси се движат твърде бавно спрямо неотложността на проблема. Инициативата „Tropical Forest Forever Facility“, която обединява Бразилия, Демократична република Конго и Индонезия с европейски партньори за осигуряване на годишна компенсация за запазването на горите непокътнати, е един такъв пример. Срещата в Санта Марта на държави, поели ангажимент за преход извън изкопаемите горива, е друг. Тези коалиции съществуват успоредно с Глобалната рамка за биоразнообразие, а не я заместват. Те позволяват на ангажираните правителства да се движат с темпото, което науката изисква, докато по-широките процеси ги настигнат.

Трето, напредъкът трябва да се проследява независимо и честно. Без ясен и надежден начин да се види какво реално правят държавите и другите участници, кое работи и кое – не, ангажиментите остават на заден план, инерцията спира, а възможността да се учим и адаптираме, се губи.

Част от най-значимия
напредък днес идва от
коалиции на държави,
действащи заедно там,
където глобалните процеси
се движат твърде бавно
спрямо неотложността на
проблема.

Неотложността на 2030 г.

Информацията, технологиите, финансирането и рамката, нужни за спиране и обръщане на загубата на биоразнообразие, вече съществуват, а голяма част от света вече е започнала да действа. Това, което липсва, е време. Целите, договорени в Глобалната рамка за биоразнообразие, са със срок 2030 г. – светът се е ангажирал дотогава да спре и обърне загубата на биоразнообразие и да постигне съществен напредък в трансформирането на системите, които я причиняват. Енергетиката вече е преминала положителна повратна точка и се намира във фаза на ускорение. Но хранителната и финансовата индустрии остават в подготвителна фаза и трябва да достигнат собствените си повратни точки в рамките на това десетилетие, за да останат целите за 2030 г. постижими. Всяка година, в която продължаваме да стоим в подготвителната фаза, е загубена от времето, необходимо промяната да се разпространи, стабилизира и да започне да поправя вече нанесените щети.

Достигането на тези повратни точки е основната ни задача за следващите няколко години. Необходимите за целта действия са вече известни. Те включват пренасочване на субсидиите, които днес причиняват екологични щети; задължаване на финансовите институции да оповестяват как дейността им влияе на природата; използване на публични обществени поръчки за създаване на устойчиво търсене на храна, произведена по начин, който опазва екосистемите; достатъчно силни политически сигнали, които да дадат на бизнеса и инвеститорите увереността да инвестират; разширяване на коалициите от държави, готови да действат в спешен порядък; и предоставяне на реална власт на коренното население и местните общности в процеса. Нито една от тези дейности не е достатъчна сама по себе си. Но използвани заедно, с ясна цел и координация, те могат да променят икономическата логика, политиката и общественото отношение към системите, които трябва да трансформираме достатъчно бързо, за да може промяната да се случи преди 2030 г.

Работата няма да върви по права линия. Ще има неуспехи, периоди, в които резултатите ще изглеждат твърде незначителни спрямо необходимия мащаб, и моменти, в които ангажираните хора ще се чувстват изтощени. Но нищо от това няма да означава, че усилията се провалят. Онова, което определя дали ще успеем, е дали достатъчно хора, институции и държави ще останат ангажирани с природозащитната кауза достатъчно дълго, за да може промяната да стане самоподдържаща се.

Успехите при конкретни видове, документирани в този доклад, се случиха, защото хора се посветиха на цели, които не могат да гарантират – често за резултати, които няма да доживеят да видят. Трансформациите, необходими днес в енергетиката, хранителната и финансовите индустрии, изискват същото от нас, но в много по-голям мащаб и с много по-малко време. Прозорецът, в който едно различно бъдеще е възможно, се стеснява, но все още го има. Разполагаме с ясен път, способност за действие и цел, за която си струва да работим. 2030 година изисква от нас просто да ги използваме.

СНИМКИ

Стр. 2-3: © poco_bw / iStock
 Стр. 4-5: © Chris Del Santo / Pexels
 Стр. 6: © Matt Baker / Ríos to Rivers
 Стр. 7: © Steam Cone Story / iStock
 Стр. 8-9: © pierivb / iStock
 Стр. 10: © zhao dongfang / Adobe Stock
 Стр. 11: © ultramansk / Adobe Stock
 Стр. 12: © ma li / iStock
 Стр. 13: © Jasper Doest / WWF
 Стр. 14-15: © Carlos Egocheaga / WWF-Perú
 Стр. 16-17: © Neto ilhabela / CC BY-SA 4.0
 Стр. 18-19: © Zach Vaughan / zachvaughanphotography.com
 Задна корица: © Robert Stokoe / Pexels

МРЕЖА НА WWF

Австралия	Хонконг
Австрия	Централна и Източна
Белгия	Европа*
Бразилия	Швейцария
Великобритания	Швеция
Германия	Южна Африка
Гърция	Япония
Дания	
Индия	*Клонове в Централна и
Индонезия	Източна Европа::
Испания	
Италия	България
Канада	Румъния
Кения	Словакия
Китай	Украйна
Колумбия	Унгария
Корея	Чехия
Малайзия	
Нидерландия	
Нова Зеландия	
Норвегия	
Пакистан	
Полша	
Португалия	
Сингапур	
Съединени американски	
щати	
Турция	
Филипини	
Финландия	
Франция	

НАЦИОНАЛНИ ОФИСИ

Адрия	Непал
Адрия-Сърбия	Папуа Нова Гвинея
Азербайджан	Парагвай
Армения	Перу
Белиз	Представителство за
Боливия	Китай
Бутан	Република Конго
Виетнам	Северна Африка
Габон	Соломонови острови
Гаяна	Средиземноморие
Гватемала –	Тайланд
Мезоамерикански риф	Танзания
Гвиана (регион)	Тихи океан, Фиджи
Демократична	Уганда
република Конго	Хондурас
Европейски политически	Централна Азия
офис на WWF,	Централноафриканска
WWF EPO	република
Еквадор	Чили
Замбия	
Зимбабве	
Кавказ	
Камбоджа	
Камерун	
Лаос	
Мадагаскар	
Мексико	
Мианмар	
Мозамбик	
Монголия	
Намибия	

СЪТРУДНИЦИ НА WWF

- Emirates Nature (OAE)
- Fundación Vida Silvestre (Аржентина)
- Pasaules Dabas Fonds (Латвия)

WWF-World Wide Fund for Nature (по-рано World Wildlife Fund) е фондация, учредена през 1961 г., с регистриран адрес в Гланд, Швейцария, обичайно наричана WWF International.

ДОКЛАД ЖИВА ПЛАНЕТА 2026

Наука на надеждата

ДАННИ ЗА ПУБЛИКАЦИЯТА

Публикувана през октомври 2026 г. от WWF - Световен фонд за дивата природа, Гланд, Швейцария (WWF).

Всяко пълно или частично възпроизвеждане на тази публикация трябва да бъде в съответствие с правилата по-долу, да посочва заглавието и гореспоменатия издател като собственик на авторските права.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ЦИТИРАНЕ

WWF (2026 г.) Доклад „Жива планета 2026 - Наука на надеждата“. WWF, Гланд, Швейцария.

Текст и графики: © 2026 WWF Всички права запазени.

Възпроизвеждането на тази публикация (с изключение на снимките) за образователни или други нетърговски цели е разрешено при предварително писмено уведомяване на WWF и при посочване на съответното цитиране, както е посочено по-горе. Възпроизвеждането на тази публикация за продажба или други търговски цели е забранено без предварително писмено разрешение. Възпроизвеждането на снимките за каквато и да е цел е предмет на предварително писмено разрешение от WWF.

ОТКАЗ ОТ ОТГОВОРНОСТ

Посочването на географски единици не означава изразяване на каквото и да е мнение от страна на WWF относно правния статут, на която и да е държава, територия или област, или на нейните власти, или относно определянето на нейните граници.

ДОКЛАД ЖИВА ПЛАНЕТА 2026

Наука на надеждата

© 2026 WWF

Надписът WWF® и символът на пандата ©1986 са собственост на WWF.

WWF, Rue Mauverney 28, 1196 Gland, Швейцария.

За допълнителна информация:
livingplanet.panda.org.

Working to sustain the natural world for the benefit of people and wildlife.

together possible.

panda.org